

Макуха С.М.,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів
Одеський державний аграрний університет

ФІНАНСОВІ СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

В сучасних умовах господарювання фінансове забезпечення перетворюється на необхідну умову реалізації стратегії соціального розвитку. Виконання такої умови здійснюється за допомогою розробки та впровадження програм розвитку сільських територій при багатоканальній системі фінансування за рахунок державного бюджету, бюджетів районів та міст районного підпорядкування, місцевих бюджетів, позабюджетних фондів, коштів юридичних, фізичних осіб та самофінансування. Починаючи з середини ХХ ст. в усіх країнах з розвиненою ринковою економікою процес розвитку соціальної інфраструктури села, як складової загальної соціальної інфраструктури суспільства, набув значного прискорення. Таке прискорення розвитку соціальної інфраструктури обумовлено наступними чинниками [1, с. 107].

По-перше, з розвитком суспільства, впровадженням високо технологічного та науково-місткого виробництва зростає потреба у підвищенні якості робочої сили та умов її відтворення за рахунок розвитку інтелекту, зміцнення здоров'я, зміни трудових мотивацій, що стимулює розвиток у сільській місцевості різних сфер соціальної інфраструктури.

По-друге, в результаті трансформацій виробничих процесів була створена якісно нова в технологічному плані матеріально-технічна база у галузях і сферах соціальної інфраструктури, для забезпечення високої ефективності її функціонування. Зазначені процеси вимагають якісних змін у кваліфікації працівників соціальної інфраструктури, що, у свою чергу, обумовлює удосконалення та розвиток матеріально-технічної і наукової бази підготовки таких фахівців.

По-третє, стрімкий розвиток науково-технічної складової в галузях матеріального виробництва супроводжується значним скороченням чисельності зайнятих, що створює можливість істотного перерозподілу робочої сили у сферу послуг, у т. ч. в галузі соціальної інфраструктури.

Прискорення процесу розвитку соціальної інфраструктури вимагає відповідного зростання обсягів фінансових ресурсів потрібних для забезпечення функціонування її об'єктів. Як наслідок, сьогодні усі країни світу спрямовують все більшу частину фінансових ресурсів на задоволення життєво важливих потреб населення. А значне зростання потреби у обсягах фінансування діяльності об'єктів соціальної інфраструктури села в таких умовах не може бути задоволено тільки за рахунок бюджетних коштів усіх рівнів [2, с. 17].

Стрімке зростання потреби у фінансових ресурсах вимагає активного залучення коштів приватних осіб, як тих, хто споживає соціальні послуги, так і тих, хто має наміри розвивати свій бізнес у цій сфері. В підсумку усе зазначене призводить до диференціації джерел фінансування господарського механізму соціальної інфраструктури села.

В Україні програмою економічних реформ на 2010 - 2014 роки передбачається збереження і розвиток людського й соціального капіталу шляхом підвищення ефективності, стабільності соціального захисту та соціального забезпечення населення, поліпшення якості й доступності освіти та медичного обслуговування [3].

Відтворення умов життя на селі забезпечується за допомогою широкого кола економічних, організаційних, правових та інших форм і методів господарювання які вимагають відповідної організації каналів фінансового забезпечення. Програмно-цільовий метод регулювання АПК в поєднанні з вирішенням складних соціально-економічних проблем села ефективно застосовувався у колишньому СРСР, зокрема при розробці

Продовольчої програми. Остання хоча й серйозно хибувала, насамперед, тим, що базувалась на засадах адміністративно-командної економіки, все ж сприяла нагромадженню методологічного досвіду розробки вказаних програм і забезпечувала в окремих випадках позитивні результати (наприклад, зростання житлового і соціально-культурного будівництва на селі).

З проголошенням Україною незалежності стала очевидною необхідність розробки державної програми, що у комплексі вирішувала б завдання продовольчої безпеки, мобілізації експортного потенціалу АПК, а також була налаштована на створення на селі сучасних умов життя. Враховуючи цю необхідність, Верховна Рада України у лютому 1994 р. схвалила Концепцію Національної програми відродження села на 1995-2005 рр. і зобов'язала уряд розробити відповідну програму. В подальшому Урядом України регулярно розроблялися та певною мірою були реалізовані різноманітні програми розвитку села. Такі програми спрямовані на створення середовища у якому розвиток продуктивних сил села і економічних відносин агропромислового комплексу були б пов'язані із зміною життєвого середовища на селі.

Одне із головних завдань реалізації національних програм розвитку агропромислового виробництва і відродження села в частині поліпшення умов життя на селі полягає в тому, щоб за допомогою економічних важелів, по-перше, залучити на село якомога більше інвесторів, по-друге, спонукати учасників програми передусім до вирішення завдань, пріоритетних з точки зору всього суспільства (держави). Відповідно до цього у заходах щодо реалізації зазначених програм органічно поєднуються, з одного боку, орієнтовні параметри (індикативні показники) розвитку різних галузей АПК, виробничої і соціальної сфери села, а з іншого – правила визначення обсягів, умови виділення і використання державних коштів, які спрямовуються на вирішення передбачених такими програмами завдань, а також пільг та заохочення для їх учасників [4].

Враховуючи зазначене пріоритетними напрямками при фінансуванні програм соціально-економічного розвитку села та забезпеченні їх реалізації з метою подальшого розвитку соціальної сфери на сучасному етапі економічного циклу в Україні доцільно визначити наступні:

1. Розвиток надійної та дієвої системи інвестування соціальних програм.
2. Істотне розширення спектру та підвищення якості соціальних послуг у сільській місцевості.
3. Широке залучення фінансових ресурсів приватних осіб та організацій для розвитку соціальної інфраструктури села.

Література:

1. Макуха С. М. Пріоритети фінансування розвитку соціальної інфраструктури села в сучасних умовах / С.М. Макуха // Аграрний вісник Причорномор'я / Збірник наукових праць / Голов. редактор Демяненко М.Я.; Одеський державний аграрний ун-т. – Одеса, 2012. № 65. – С. 106- 109
2. Тропіна В.Б. Фіскальне регулювання соціального розвитку суспільства / В.Б. Тропіна. – К.: НДФІ, 2008. – С. 17.
3. Програма економічних реформ на 2010 - 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/ker-program.html>
4. Ятлук В.І. Проблеми і перспективи розвитку інвестування в агропромисловий комплекс України [Електронний ресурс] / В.І. Ятлук. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68217.doc.html